

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ตามหลักสูตร
พื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์
The Development of Basic Melody for Thai string instruments in Thai
Music Achievement, the Thai music basic professional education
curriculum, for Grade 7, of The College of Dramatic Arts.

สมภพ เขียวมณี

Somphop Khieomani

รองศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์อ่างทอง สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Associate Professor Dr. Program in Music Ang Thong College of Dramatic Arts Bunditpatnasilpa

Institute of fine arts,

sk2511@hotmail.com

Received: November 11, 2023

Revised: March 29, 2024

Accepted: August 20, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ และเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนสาขาเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน ผู้วิจัยได้ทำการวิจัยโดยใช้เวลาสอนเป็นเวลา 240 ชั่วโมง เครื่องมือในการวิจัย มี 3 ฉบับ คือ 1) แบบประเมินการแปรทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย จำนวน 10 ข้อ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อ เป็นแบบชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก มีค่าความยากง่าย อยู่ระหว่าง 0.79 ค่าอำนาจจำแนก มีค่า 0.43 และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับเท่ากับ 0.82 และ 3) แบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก จำนวน 20 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ผลการวิจัยพบว่า

1. สร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแปรทำนองมาจากทำนองหลักให้เป็นแบบโน้ตหัวเดียว จำนวน 4 เพลง คือ เพลงตับตันเพลงฉิ่ง สามชั้น เพลงเต่ากินผักบุ้ง สองชั้น เพลงแขกบรเทศ เถา และเพลงแขกต๋อยหม้อ เถา

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลการทดสอบทักษะการแปรทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ อยู่ในระดับคุณภาพดี

คำสำคัญ: ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

Abstract

This research aimed to create the main melody of Thai stringed instruments for Mathayom 1 students according to the basic curriculum of Thai music, College of Dramatic Arts, and to study the learning achievement of the students in question. The target groups in this study was 10 Grade 7 students in the Thai stringed instrument program of College of Dramatic Arts in the second semester of the academic year 2018.

This research was conducted for 240 hours in the classroom. There were 3 research instruments: 1) A 10-item evaluation form of main melodic changing of Thai stringed instruments. 2) A 30-question with 4 multiple choice achievement test had a difficulty index between 0.79, an Index of discrimination was 0.43, and a reliability index was 0.82, and 3) A 20-question test of main melodic changing skills. The statistics used in data analysis were percentage, mean (μ), and standard deviation (σ).

The study results were as follows.

1. Created was the main melody of Thai stringed instruments for Mathayom 1 level by changing the melody from the main melody into a single-note form, totaling 4 songs: Tap Ton, Ching Sam Chan, Tao Kin Phak Bung Song Chan, Khaek Bor Thet Thao, and Khaek Toi Mo Thao.
2. The learning achievement of the main melody of Thai string instruments of Mathayom 1 students in study was higher than before studying.
3. The results of the test of skills in changing the main melody of Thai stringed instruments by Mathayom 1 students were at a good quality level.

Keywords: Basic melody of Thai stringed instruments, Learning Achievement, basic education curriculum in Thai music

บทนำ

เพลงไทยเดิม เป็นงานประพันธ์เพลงประเภทหนึ่งที่เกิดจากความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของบรมครูทางด้านดนตรีไทย เพลงไทยใช้บรรเลงด้วยวงดนตรีไทย 3 ประเภท คือ วงปี่พาทย์ วงเครื่องสายไทย และวงโหรี สำหรับวงเครื่องสายไทยนิยมใช้ในการบรรเลงเพื่อขับกล่อมในงานมงคลทั่ว ๆ ไป วงเครื่องสายไทยมีเครื่องดนตรีประเภทเครื่องสีและเครื่องตีเป็นหลัก เครื่องดนตรีประกอบด้วย ซอด้วง ซออู้ จะเข้ ขลุ่ยเพียงออและเครื่องประกอบจังหวะ ได้แก่ โทน รำมะนา ฉิ่ง เป็นต้น เครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยนั้นปัจจุบันมีการเรียนการสอนในสถานศึกษาต่าง ๆ รวมถึงวิทยาลัยนาฏศิลป์ทุกแห่งด้วย

การเรียนการสอนดนตรีไทยมีการสืบทอดต่อเนื่องกันมาแต่โบราณโดยใช้วิธีการจำ การบอกเล่าหรือที่เรียกการสืบทอดนี้ว่า มุขปาฐะ (Oral Tradition) การเรียนการสอนของครูเครื่องสายไทยส่วนใหญ่ยังคงใช้วิธีการสอนในรูปแบบเดิม ๆ โดยใช้การเลียนแบบจากครูผู้สอน ใช้การท่องจำจากโน้ตเป็นหลักซึ่งโน้ตเพลงในหลักสูตรทั้งหมดได้จัดทำเป็นรูปแบบที่แปรทำนองมาสำเร็จรูปแล้วเป็นทางเพลงของซอด้วง ซออู้ และจะเข้ นักเรียนใช้วิธีการปฏิบัติท่องจำตามโน้ตเพลง ซึ่งโดยหลักการเรียนดนตรีไทยควรเริ่มเรียนด้วยระบบเช่นเดียวกับการเรียนของปี่พาทย์ คือ เริ่มจากเรียนทำนองหลักหรือทางซ้องก่อนแล้วจึงมาเรียนฝึกทักษะการแปรทำนองเป็นทางของ

เครื่องดนตรีต่าง ๆ ผู้เรียนจึงจะเกิดความรู้ ความเข้าใจการแปรทำนอง เมื่อนักเรียนเครื่องสายไทยไม่ได้เรียน โครงสร้างเนื้อแท้ของทำนองเพลง จึงส่งผลให้นักเรียนสาขาวิชาเครื่องสายไทยขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ โครงสร้างทำนองหลักของเพลงหรือทางซ้องของเพลงต่าง ๆ และที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ เมื่อเรียนทำนองหลัก ของเพลงแล้ว ขั้นตอนต่อไปเป็นการเรียนแปรทำนองเพลงตามลักษณะหน้าที่ของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ประเด็น ขั้นตอนวิธีการเรียนการสอนของนักเรียนสาขาเครื่องสายไทย จึงส่งผลให้นักเรียนขาดความรู้เกี่ยวกับทำนองหลัก ไม่สามารถแปรทำนองได้อย่างหลากหลาย ซึ่งการแปรทำนองต้องยึดจากลูกซ้องหรือทำนองหลัก ตรงตามจังหวะ และลูกตกทำนองหลัก การแปรทำนองคล้ายกับการแต่งกลอนต้องมีสัมผัสกลมกลืน สำนวนกลอนไพเราะเหมาะสม กับเพลงและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของผู้ประพันธ์เพลง

ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาสำคัญทางการเรียนการสอนในสาขาวิชาเครื่องสายไทย ประกอบด้วย 2 ประเด็นสำคัญ คือ เรื่องโครงสร้างทำนองหลักของเพลง และเรื่องการแปรทำนองเพลง ผู้วิจัยจึงเห็นว่าผู้เรียน สาขาเครื่องสายไทยและผู้เรียนดนตรีไทยทุกคนควรมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโครงสร้างทำนองหลักของเพลงและมีความสามารถในการแปรทำนองเพลงอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการดนตรีไทย เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนสาขาวิชาเครื่องสายไทยให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพ ดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตร พื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ตามหลักสูตร พื้นฐานวิชาชีพดุริยางค์ไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์

แนวคิดการสอนดนตรี

ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ (2541) นักการศึกษา มองเห็นความสำคัญในการเรียนวิชาดนตรี จึงได้จัดให้มีการ เรียนการสอนวิชาดนตรีเข้าไปในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับชั้น เริ่มตั้งแต่ระดับก่อนวัยเรียนจนถึง ระดับอุดมศึกษา โดยมุ่งหวังให้วิชาดนตรีช่วยพัฒนาร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม เจตคติและบุคลิกภาพเพื่อ ช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ดังนั้น ดนตรีจึงมีบทบาทสำคัญในการหล่อหลอม กล่อมเกลาจิตใจและ สร้างเสริมลักษณะนิสัยที่สังคมต้องการเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างมีความสุขและเป็นพื้นฐานสำคัญใน การศึกษาดนตรีระดับสูงต่อไป นักการศึกษาดนตรีได้พยายามแสวงหาวิธีการสอน เพื่อตอบสนองความต้องการ ของผู้เรียน โดยให้แนวทางข้อปฏิบัติในการเรียนการสอน ตลอดจนสื่อหลาย ๆ รูปแบบใหม่และใช้กันอย่าง แพร่หลาย ดังต่อไปนี้

ซอลตัน โคดาย (Zoltan Kodaly) เป็นครูสอนวิชาดนตรีชาวฮังการีที่มีความเชี่ยวชาญและเป็นที่ ยอมรับของนักการศึกษาโดยทั่วไป แนวคิดด้านดนตรีของโคดาย เน้นการฟังและการร้องเพลง เป็นทักษะดนตรี เป็นอันดับแรกโดยนำเอาเพลงพื้นบ้าน ดนตรีพื้นบ้านซึ่งที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียนมากที่สุด รวมถึงการให้ผู้เรียน เริ่มต้นเรียนรู้วิชาดนตรีตั้งแต่เด็ก ๆ ในระดับอนุบาลศึกษาหรือในระดับประถมศึกษาด้วยเครื่องดนตรีธรรมชาติ ที่มีอยู่ประจำตัว คือ เสียงร้อง ทำให้ดนตรี ซึมซาบเข้าไปอยู่ในจิตใจ เด็กถูกฝึกเพื่อเรียนรู้การอ่านโน้ต โดยการ ใช้สัญญาณมือใช้แทนระดับเสียงต่าง ๆ ในเรื่องการสอนโน้ต โคดาย ใช้ระบบโทนิค ซอล ฟา เป็นหลัก ระบบ

โทนิค ซอล ฟา นี้ หมายถึง ระบบที่ใช้สัญลักษณ์ โด เร มี ฟา ซอล ลา ที่ แทนระดับเสียงต่ำไปสูง เนื้อหาของเพลงที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก เน้นการร้องเพลงและการเคลื่อนไหวควบคู่กันไปในการเล่นดนตรี หรือการถ่ายทอดดนตรีไปยังเด็ก

คาร์ล ออร์ฟ (Carl Orff) เป็นนักการศึกษาดนตรีและคีตกวีชาวเยอรมัน ผู้ได้แนวคิดใหม่ ๆ ตลอดจนเทคนิคใหม่ ๆ อุปกรณ์และวิธีการสอนใหม่ ๆ เป็นที่ยอมรับกันอย่างแพร่หลายในชื่อระบบ “คาร์ล ออร์ฟ” (Carl Orff Approach) คือ การสอนดนตรีที่มีเป้าหมายพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์และเน้นกิจกรรมการเล่นดนตรี โดยใช้เครื่องดนตรีที่ทำทำนองได้ เช่น ระนาดฝรั่ง (Xylophone) รีคอร์ดอร์ (Recorder) ตลอดจนเครื่องเคาะจังหวะต่าง ๆ

เบนเนท เรเมอร์ (Bennett Reimer) มีแนวคิดทางดนตรี คือ การเรียนการสอนดนตรี ครูต้องไม่เลือกเพลงตามใจชอบของตนเอง โดยเลือกเพลงที่มีคุณสมบัติที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางดนตรี แสดงถึงผลงานทางดนตรี และมีจินตนาการอารมณ์ความรู้สึกที่ช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ วิธีที่ดีให้โอกาสเด็กเข้าใจความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีโดยการฟังอย่างตั้งใจความคิดสร้างสรรค์สาระทางดนตรี จำเป็นที่ครูต้องสอนอย่างยิ่ง ไม่ว่าจะเป็นทำนองจังหวะ การประสานเสียง การสอดทำนอง สีของเครื่องดนตรี ความดังเบาของเสียง การผสมวงโครงสร้างฉันทลักษณ์ทางดนตรี ครูต้องสอนเพื่อให้เด็กนำความรู้ไปสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นในตัวนักเรียน และข้อสำคัญกลวิธีการสอนและภาษาที่ใช้ ครูต้องใช้อย่างมีเป้าหมาย โดยคำนึงว่าครูกำลังต้องการบอกหรือสอนอะไรให้กับนักเรียน อย่างแบ่งแยกหรือเบียดเบียนความสนใจของเด็กออกไปจากความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี

มนตรี ตราโมท (2545) กล่าวถึงวิธีการสอนดนตรีไทยไว้ว่า การสอนดนตรีไทยถ้าจะให้ได้ดีผลดี ผู้สอนควรจะต้องดูลักษณะและอุปนิสัยของผู้เรียนว่ามีทักษะทางด้านดนตรีไทยหรือไม่ การเรียนการสอนที่ดีผู้เรียนควรจะมีใจรักและมีทักษะในด้านดนตรีไทยจะทำให้การฝึกหัดได้ผลดี เรียนได้เร็วและสะดวกยิ่งมีความมานะพยายามมีความอดุสาหะขยันในการฝึกหัด ผู้เรียนจะเป็นนักดนตรีที่ดีมีฝีมือ เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงได้ในภายหน้า การเลือกเรียนดนตรีไทยชนิดใดจะเหมาะสมกับผู้เรียนคนใดขึ้นอยู่กับธรรมชาติเป็นผู้กำหนดให้ด้วย ผู้เรียนย่อมมีสรีระที่แตกต่างกันและสรีระของแต่ละคนก็เหมาะสมในการเรียนดนตรีต่างกัน เช่น มือ ปาก ฯลฯ รวมทั้งกำลังและนิสัยที่เหมาะสมกับเครื่องดนตรีชนิดใด

สรุปได้ว่า แนวคิดการสอนดนตรีนำมาใช้ในการสร้างสรรค์ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย โดยใช้เครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทยบรรเลงแบบทำนองหลัก (ทางฆ้อง) โดยสร้างสรรค์โน้ตใหม่เป็นโน้ตหัวเดียวและปรับทำนองให้เหมาะสมกับเครื่องสายไทย นอกจากนี้ยังใช้ในการพัฒนาทักษะทางดนตรีและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในงานวิจัยนี้

ทฤษฎีการเรียนรู้ (Theories of Learning)

เดวิด คัทธอน (2543) ทฤษฎีการเรียนรู้ กฎการเรียนรู้ (Law of Learning) ธอร์นไดค์ ได้สรุปกฎการเรียนรู้ออกเป็น 3 กฎใหญ่ ๆ ดังต่อไปนี้

1. กฎแห่งความพร้อม (Law of Readiness) ธอร์นไดค์ ให้ความสำคัญกับความพร้อมอย่างมากในการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ เขาเห็นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ถ้าบุคคลนั้น มีความพร้อมทางทางจิตใจ ซึ่งหมายถึงความพึงพอใจที่จะเรียนรู้ในสิ่งนั้น ๆ กฎแห่งความพร้อมยังสามารถแบ่งเป็นกฎย่อยได้ ดังนี้

1.1 เมื่อบุคคลมีความพร้อมจะกระทำการกิจกรรมหรือเรียนรู้ ถ้าได้กระทำหรือเรียนรู้ตามความต้องการบุคคลนั้นจะเกิดความพึงพอใจจนทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น

1.2 เมื่อบุคคลมีความพร้อมจะกระทำการกิจกรรมหรือเรียนรู้ ถ้าไม่ได้กระทำหรือเรียนรู้ตามความต้องการบุคคลนั้นจะเกิดความไม่พอใจ ไม่สบายใจและหงุดหงิดใจ

1.3 เมื่อบุคคลไม่พร้อมจะกระทำหรือเกิดการเรียนรู้ ถ้าถูกบังคับให้เกิดการเรียนรู้ ถ้าถูกบังคับให้กระทำการเรียนรู้จะทำให้เกิดความคับข้องใจ ไม่สบายใจ เครียดและเกิดความไม่สบายใจขึ้นได้

2. กฎแห่งการฝึกหัด (Law of Exercise) หมายความว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตามเมื่อเกิดขึ้นแล้วได้รับการกระทำซ้ำ ๆ อยู่เรื่อย ๆ จะเกิดความชำนาญและเป็นการเคยชิน พฤติกรรมนั้นจะคงทนเป็นระยะเวลายาวนาน ยิ่งฝึกมากเท่าใดยิ่งถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น

3. กฎแห่งการไม่ได้ใช้ (Law of Disuse) หมายความว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตามที่เกิดขึ้นแล้วมีการเว้นระยะเวลานานและขาดการฝึกฝน พฤติกรรมเหล่านั้นจะลดประสิทธิภาพลงเรื่อย ๆ และมีแนวโน้มที่พฤติกรรมการเรียนรู้จะค่อย ๆ เลือนหายไปได้ในที่สุด

การศึกษาดนตรีไทยต้องอาศัยการเลียนแบบจากตัวแบบ คือ การเรียนแบบสังเกตแล้วเลียนแบบและใช้ทฤษฎีของการเรียนรู้ทั้ง 3 กฎ ได้แก่ กฎแห่งความพร้อมซึ่งผู้เรียนต้องมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ทั้งอารมณ์และสติปัญญา กฎแห่งการฝึกหัดซึ่งในทางวิชาการดนตรีถือเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องอาศัยการฝึกหัด ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญ และกฎแห่งการไม่ได้ใช้ ซึ่งหมายถึงการศึกษาทางด้านดนตรีไทยถ้าไม่มีการฝึกฝนซ่อมหลาย ๆ ครั้งพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เว้นระยะเวลานานและขาดการฝึกฝน ก็มีแนวโน้มที่จะลดประสิทธิภาพลงเรื่อย ๆ และเลือนหายไปจากความทรงจำในที่สุด

ความหมายของทางเพลงในดนตรีไทย

คำว่า “ทาง” มีครูดนตรีให้ความหมายไว้ดังนี้

บุญธรรม ตราโมท (2540) ให้ความหมายของคำว่า “ทาง” ไว้ 3 ประการดังนี้

1. ทาง หมายถึง วิธีดำเนินทำนองเพลง เช่น ทางเดี่ยวและทางหมู่หรือเช่น เพลงนี้เป็นทางของครู ก. ครู ข. อะไรเหล่านี้
2. หมายถึง วิธีดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีเฉพาะอย่าง เช่น ทางระนาดและทางซอ เป็นต้น
3. ระดับของเชตบันไดเสียง (key) เช่น ทางเพียงออ ทางโน ทางกลาง และ ทางขวา เป็นต้น

ความหมายและความสำคัญของทำนองหลัก

จากการศึกษาในหนังสือและงานวิจัยเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของทำนองหลัก พบว่ามีผู้อภิปรายถึงทำนองหลักไว้ดังนี้

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2530) อธิบายเรื่องประเภทของลูกฆ้องในเอกสารทฤษฎีและปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 1 ว่าด้วยหลักและทฤษฎีดนตรีไทย ไว้ดังนี้

ลูกฆ้องแบ่งเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท คือ

1. ลูกฆ้องอิสระ ได้แก่ ลูกฆ้องที่สามารถจะเปลื้องออกเป็นทางต่าง ๆ ได้หลายทาง โดยอาศัยเสียงตกหัวห้องเป็นสำคัญ (โน้ตสากล)
2. ลูกฆ้องบังคับ ได้แก่ ลูกฆ้องที่เปลื้องออกเป็นทางอื่นไม่ได้ นอกจากต้องบรรเลงไปตามลูกฆ้องที่กำหนดให้เท่านั้น โดยทั่วไปลูกฆ้องประเพลงเพลงทางกรอมักเป็นลูกฆ้องประเภทนี้ทั้งนั้น
3. ลูกฆ้องกึ่งบังคับกึ่งอิสระ ได้แก่ ลูกฆ้องซึ่งส่วนหนึ่งบังคับ แต่อีกส่วนหนึ่งเป็นอิสระ ในส่วนที่บังคับนั้น ผู้บรรเลงจะแปลเป็นอย่างไรก็ได้ แต่ต้องพยายามให้เข้ากับลูกฆ้องประเภทบังคับ และต้องให้ลูกตกตรงเสียงที่กำหนดไว้ด้วยและท่านได้ให้ข้อสังเกตในการวิเคราะห์ลูกฆ้องในทำนองเพลงต่าง ๆ ว่า “ในเพลงหนึ่ง ๆ นั้น อาจมีลูกฆ้องทั้งสามประเภทนี้ปะปนคลุกเคล้ากันไปในอัตราส่วนเท่าที่เห็นว่าจะก่อให้เกิดความไพเราะแต่เพลงเก่า ๆ ส่วนมากมักใช้ลูกฆ้องประเภทอิสระเป็นพื้น ถ้าได้ยินระนาดเอกตีเป็นเสียงถี่ติดกันเรื่อย ๆ โดยไม่มีรัวหรือกรอสลับเพลง ก็แปลว่าเพลงนั้นใช้ลูกฆ้องอิสระทั้งสิ้น”

มานพ วิสุทธิแพทย์ (2533) ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านดนตรีไทย กล่าวไว้ในหนังสือดนตรีวิเคราะห์ ดังนี้

“การศึกษาเล่าเรียนดนตรีไทยมาแต่โบราณนั้นมีการสั่งสอนสืบทอดโดยการจำ บอกเล่าต่อกันมา ซึ่งในทางวิชาการเรียกการสืบทอดนี้ว่า มุขปาฐะ (Oral Tradition) ครูบาอาจารย์ท่านบอกให้ยัดทางฆ้องวงใหญ่ไว้ จะต้องท่องให้ขึ้นใจเพราะว่าเป็นทำนองหลักของเพลง ในปัจจุบันก็ยังเป็นที่เข้าใจและยอมรับกันว่า ฆ้องวงใหญ่มีหน้าที่บรรเลงทำนองหลักของเพลง และเมื่อกล่าวถึงทำนองหลักของเพลงก็หมายถึง ทำนองเพลงที่บรรเลงโดยฆ้องวงใหญ่”

แนวทางในการแปรทำนองเพลงไทย

ปกรณ รอดช้างเผื่อน (2548) ได้บรรยายถึงหลักและวิธีการแปรทำนองดังนี้ “การแปรทำนองจะต้องรักษาทำนองของห้องที่ 4 และที่ 8 ไว้ถ้าเป็นทางเดียวส่วนใหญ่จะตกแต่งภายในห้องที่ 8 และคู่เสนาะคือ คู่ 3 4 5 และจะตกในห้องที่ 4 ในทางเดียวขอและจะเข้าจะมีคู่กระด้างคือ คู่ 2 7 9 และกลอนที่หลีกเลี่ยงในการแปรทำนองคือกลอนพาดซึ่งหมายถึง กลอนที่ไม่ทำตามกระสวนของทำนองเช่นเสียงควรจะไปเสียงสูงก็ไม่ไปสูงแต่พาดลงมาต่ำอย่างสิ้นเชิง”

บุษกร สำโรงทอง (2539) อธิบายถึงหลักและแนวคิดในการแปรทำนองไว้ ดังนี้ ต้องรักษาเสียงตกในทำนองหลักไว้ แปรทำนองให้มีสัมผัสกลมกลืนกับทำนองหลัก เหมาะสมกับเพลง หลีกเลี่ยงการดำเนินทำนองซ้ำ ๆ กัน ต้องมีท่วงทีในการดำเนินทำนอง และเลือกดำเนินทำนองให้เหมาะสมแก่กำลังของตน โดยส่วนใหญ่หลักการดำเนินทำนองมักจะเกี่ยวข้องกับกฎเกณฑ์และระเบียบต่าง ๆ เช่น ต้องดำเนินทำนองให้มีความกลมกลืนกับทำนองหลัก ห้ามมีสำนวนพาด เป็นต้น แต่ในประเด็นนี้เกี่ยวข้องกับการประเมินความสามารถของผู้บรรเลงว่ารู้จักดำเนินทำนองให้เหมาะสมแก่กำลังของตนหรือไม่ เพราะการดำเนินทำนองย่อมมีสำนวนที่เอื้อต่อกำลังของบรรเลง

หลักและวิธีการแปรทำนองเพลงของเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทย

เครื่องดนตรีไทยในวงเครื่องสาย ซอด้วง ซออู้ จะคล้ายเพียงออ มีหลักและวิธีการแปรทำนองที่เหมือนและแตกต่างกันไปตามธรรมชาติของเสียง และแต่ละเครื่องมือมีขอบเขตเสียง ลักษณะการดำเนินทำนอง ดังนี้

1. แปรทำนองจากลูกฆ้องวงใหญ่หรือทำนองหลัก
2. แปรทำนองตามวิธีของเครื่องดนตรีนั้น ๆ
3. ศึกษาสำนวนกลอนที่เหมาะสมในการนำมาแปรทาง ของแต่ละเครื่องมือ
4. ยึดลูกตกของทำนองเพลงเป็นสำคัญ
5. ยึดจังหวะ
6. พิจารณาวรรคเพลงและประโยคเพลง
7. ศึกษาขอบเขตของเสียง
8. ศึกษาลักษณะการดำเนินทำนองของแต่ละเครื่องมือเพื่อหลีกเลี่ยงกลอนเพลงที่เป็นอุปสรรค

ในการดำเนินทำนอง

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ สร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยตามทาง ซึ่งเป็นวิธีดำเนินทำนองเพลงทางบรรเลงหมู่ โดยยึดทำนองหลักและเสียงลูกตกเป็นสำคัญ สร้างการดำเนินทำนองให้เหมาะสมกับเครื่องดนตรีในวงเครื่องสายไทย ได้แก่ ซอ และจะเข้ เป็นหลัก เพื่อเป้าหมายจะทำให้ผู้เรียนเครื่องสายไทยมีความรู้ ความเข้าใจทำนองหลักของเพลงและสามารถนำไปแปรทำนองเป็นทางบรรเลงที่เหมาะสมของเครื่องดนตรีอื่น ๆ ได้

วิธีการวิจัย

การทำวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการศึกษาลักษณะพฤติกรรมทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนสาขาเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 10 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลการแปรทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความถูกต้อง จากนั้นนำมาปรับแก้ไขให้สมบูรณ์ต่อไป
2. ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ
3. ให้นักเรียนศึกษา เรื่อง ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์
4. ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งเป็นชุดเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อวิเคราะห์การพัฒนาของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย เป็นข้อสอบแบบปรนัย จำนวน 30 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน
 2. แบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก
แบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก เป็นข้อสอบแบบอัตนัย โดยให้แปรทำนองหลัก (โน้ตทางฆ้องวงใหญ่) เป็นทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย จำนวน 20 ข้อ ๆ ละ 1 คะแนน
 3. แบบประเมินการแปรทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย เป็นการประเมินผลการแปรทำนองหลักของนักเรียน ตามคะแนนเกณฑ์คุณภาพ ดังนี้
18-20	ดีมาก
14-17	ดี
10-13	พอใช้
1-9	ปรับปรุง

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย (μ) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ) ดำเนินการด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมทางด้านตารางคำนวณ Microsoft Excel

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพ
ครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ตามหลักสูตร
พื้นฐานวิชาชีพครูไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ สรุปผลได้ดังนี้

1. สร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย

1.1 การแปรทำนองหลักเป็นส่วนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ยึดหลักตามประเภท
ลูกฆ้อง 3 ประเภท ดังนี้

1) ลูกฆ้องแบบอิสระ หมายถึง ลูกฆ้องที่สามารถจะแปรทำนองออกเป็นทางต่าง ๆ ได้
หลายทาง โดยอาศัยเสียงลูกตกเป็นสำคัญ มือฆ้องประเภทนี้จะอยู่ในเพลงประเภททางพื้น (เพลงทางเก็บ)
ลักษณะของท่วงทำนองจะเป็นพยางค์แบบห่าง ๆ

ทำนองหลัก (ฆ้องวงใหญ่)

มือขวา	--- ล	-- ตี ตี	--- รี่	-- ตี ตี	-- ซ ล	- ตี - รี่	- ตี --	ร รี่ - ตี
มือซ้าย	--- ม	- ด --	--- ร	- ด --	- ฟ --	- ด - ร	- ด - ร	-- -- ด

ส่วนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย

---	ล	- ตี ตี ตี	---	รี่	- ตี ตี ตี	- ฟ ซ ล	- ตี - รี่	- ตี - รี่	- รี่ - ตี
-----	---	------------	-----	-----	------------	---------	------------	------------	------------

2) ลูกฆ้องแบบบังคับ หมายถึง ลูกฆ้องที่บังคับทางไม่สามารถแปรทำนองเป็นทางอื่น ๆ ได้
นอกจากต้องบรรเลงไปตามลูกฆ้องที่กำหนดให้เท่านั้น ลักษณะของท่วงทำนองจะเป็นพยางค์แบบถี่ ๆ

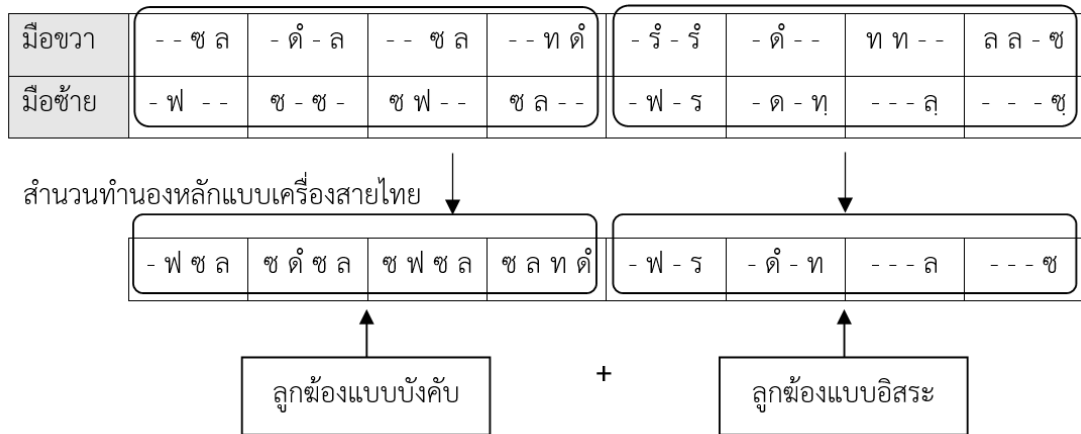
มือขวา	-- ร ม	-- ฟ ซ	- ล --	ซ ฟ --	ตี ล --	ล ซ --	ซ ม --	ม ร --
มือซ้าย	- ด --	ร ม --	ฟ - ซ ฟ	-- ม ร	-- ซ ม	-- ม ร	-- ร ด	-- ด ล

ส่วนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย

- ด ร ม	ร ม ฟ ซ	ฟ ล ซ ฟ	ซ ฟ ม ร	ตี ล ซ ม	ล ซ ม ร	ซ ม ร ด	ม ร ด ล
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

3) ลูกฆ้องแบบกึ่งบังคับกึ่งอิสระ หมายถึง ลูกฆ้องซึ่งส่วนหนึ่งเป็นแบบบังคับ แต่อีก
ส่วนหนึ่งเป็นลูกฆ้องแบบอิสระ ลักษณะท่วงทำนองที่มีทั้งพยางค์ห่าง ๆ และแบบพยางค์ถี่ ๆ รวมอยู่ใน

ประโยคเพลงเดียวกัน ซึ่งผู้บรรเลงต้องวิเคราะห์ว่าส่วนใดเป็นลูกฆ้องแบบอีสานและส่วนใดเป็นลูกฆ้องแบบบึงคับ โดยยึดหลักการแปรทำนองของลูกฆ้องแบบอีสานและลูกฆ้องแบบบึงคับ

ให้ทดลองเปรียบเทียบการแปรทำนองหลักเป็นสำนวนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย โดยเปรียบเทียบทำนองแต่ละวรรคเพลง ใน 1 วรรคเพลง เท่ากับ 4 ห้องเพลง ดังตัวอย่าง

ตัวอย่าง

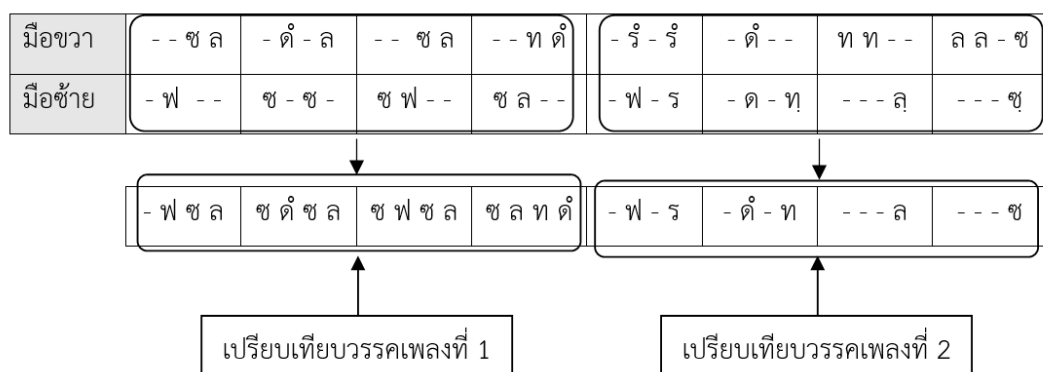
สำนวนทำนองหลัก (ฆ้องวงใหญ่) บรรทัดที่ 1

มือขวา	-- ซ ล	- ด - ล	-- ซ ล	-- ท ด	- ร - ร	- ด -	ท ท -	ล ล - ซ
มือซ้าย	- ฟ -	ซ - ซ -	ซ ฟ -	ซ ล -	- ฟ - ร	- ด - ท	- - - ล	- - - ซ

สำนวนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย บรรทัดที่ 1

- ฟ ซ ล	ซ ด ซ ล	ซ ฟ ซ ล	ซ ล ท ด	- ฟ - ร	- ด - ท	- - - ล	- - - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

เปรียบเทียบสำนวนทำนองหลัก (ฆ้องวงใหญ่) กับสำนวนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย บรรทัดที่ 1

เปรียบเทียบลูกตกของแต่ละวรรคเพลง คือ โน้ตตัวสุดท้ายของแต่ละวรรคเพลง

ตัวอย่างแบบที่ 1

สำนวนทำนองหลัก (ฆ้องวงใหญ่)

มือขวา	- - ช ล	- ด - ล	- - ช ล	- - ท ด	- ร - ร	- ด - -	ท ท - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- พ - -	ช - ช -	ช พ - -	ช ล - -	- พ - ร	- ด - ท	- - - ล	- - - ช

สำนวนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย

- พ ช ล	ช ด ช ล	ช พ ช ล	ช ล ท ด	- พ - ร	- ด - ท	- - - ล	- - - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ลูกตก

ลูกตก

ตัวอย่างแบบที่ 2

มือขวา	- ล ด -	ล ช - -	- - ร ม	- - พ ช	- ด - ร	- ด - ล	- - ช ช	- ล - ด
มือซ้าย	- - - ช	- - พ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ร	- ด - ม	- ร - -	- ม - ด

สำนวนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย

- ล ด ช	ล ช พ ม	ร ด ร ม	ร ม พ ช	- ด - ร	- ด - ล	- - - ช	- ล - ด
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ลูกตก

ลูกตก

1.2 การสร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยโดยแปรทำนองมาจากทำนองหลักให้เป็นแบบ
โน้ตหัวเดียว เพลงในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูย่างค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์
จำนวน 4 เพลง ดังนี้ 1) เพลงตับต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น 2) เพลงเต่ากินผักบั้ง สองชั้น 3) เพลงแขกบรเทศ เถา
และ 4) เพลงแขกด้อยหม้อ เถา

ตัวอย่างโน้ตเพลง

ทำนองหลักทางฆ้องวงใหญ่ เพลงตับต้นเพลงฉิ่ง สามชั้น

ท่อน 1

มือขวา	- - - ล	- - - ช	- - - พ	- - - ร	- - - ด	- - - ร	- - - พ	- - - ช
มือซ้าย	- - - ล	- - - ช	- - - พ	- - - ล	- - - ช	- - - ล	- - - พ	- - - ช

มือขวา	- - ช ล	- ด - ล	- - ช ล	- - ท ด	- ร - ร	- ด - -	ท ท - -	ล ล - ช
มือซ้าย	- พ - -	ช - ช -	ช พ - -	ช ล - -	- พ - ร	- ด - ท	- - - ล	- - - ช

มือขวา	- ล ดั -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ดั - รี่	- ดั - ล	- - ช ช	- ล - ดั
มือซ้าย	- - - ช	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ร	- ด - ม	- ร - -	- ม - ด

มือขวา	- ล - -	ช ม - -	ดัด - -	รี้ รี้ - มี่	- มี่ - มี่	- มี่ - -	มี่ มี่ - -	รี้ รี้ - ดั
มือซ้าย	- - ช ม	- - ร ด	- - - ร	- - - ม	- ช - ล	- ช - ม	- - - ร	- - - ด

มือขวา	- ล ดั -	ล ช - -	- - ร ม	- - ฟ ช	- ดั - รี่	- ดั - ล	- - ช ช	- ล - ดั
มือซ้าย	- - - ช	- - ฟ ม	ร ด - -	ร ม - -	- ด - ร	- ด - ม	- ร - -	- ม - ด

มือขวา	- ล - -	ช ช - -	ล ล - -	ดัด - รี่	- รี่ - รี่	- ดั - -	ล ล - -	ช ช - ฟ
มือซ้าย	- ล - ช	- - - ล	- - - ด	- - - ร	- ฟ - ร	- ด - ล	- - - ช	- - - ฟ

มือขวา	- ล - ดั	- ล - -	ช ช - -	ฟฟ - ร	- ร - -	ด ด - -	ร ร - -	ฟฟ - ช
มือซ้าย	- ล - ด	- ล - ช	- - - ฟ	- - - ล	- ล - ช	- - - ล	- - - ฟ	- - - ช

ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย เพลงตับตันเพลงฉิ่ง สามชั้น

ท่อน 1

-	-	-	ล	-	-	-	ช	-	-	-	ฟ	-	-	-	ร	-	-	-	ด	-	-	-	ร	-	-	-	ฟ	-	-	-	ช
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

-	ฟ	ช	ล	ช	ดั	ช	ล	ช	ฟ	ช	ล	ช	ล	ท	ดั	-	ฟี้	-	รี้	-	ดั	-	ท	-	-	-	ล	-	-	-	ช
---	---	---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	-----	---	-----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

-	ล	ดั	ช	ล	ช	ฟ	ม	ร	ด	ร	ม	ร	ม	ฟ	ช	-	ดั	-	รี้	-	ดั	-	ล	-	-	-	ช	-	ล	-	ดั
---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	-----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

-	ล	ช	ม	ช	ม	ร	ด	-	-	-	ร	-	-	-	ม	-	ช	-	ล	-	ช	-	ม	-	-	-	ร	-	-	-	ด
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

-	ล	ดั	ช	ล	ช	ฟ	ม	ร	ด	ร	ม	ร	ม	ฟ	ช	-	ดั	-	รี้	-	ดั	-	ล	-	-	-	ช	-	ล	-	ดั
---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	-----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----

-	-	-	ช	-	-	-	ล	-	-	-	ดั	-	-	-	รี้	-	ฟี้	-	รี้	-	ดั	-	ล	-	-	-	ช	-	-	-	ฟ
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	---	---	---	-----	---	-----	---	-----	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

-	ล	-	ดั	-	ล	-	ช	-	-	-	ฟ	-	-	-	ร	-	-	-	ด	-	-	-	ร	-	-	-	ฟ	-	-	-	ช
---	---	---	----	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

ภาพที่ 1 คิวอาร์โค้ด (QR Code) โน้ตเพลง

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ตารางที่ 1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

คะแนน	N	คะแนนเต็ม	$\sum X$	μ	σ	ร้อยละ
ก่อนเรียน (Pre-test)	10	30	148.00	14.80	1.23	49.33
หลังเรียน (Post-test)	10	30	254.00	25.40	1.65	84.67

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 คน สูงกว่าก่อนเรียน โดยผลคะแนนก่อนเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนรวมได้ 148 คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 14.80 คะแนน ($\mu = 14.80$, $\sigma = 1.23$) คิดเป็นร้อยละ 49.33 คะแนน ส่วนคะแนนหลังเรียนของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายจากคะแนนเต็ม 30 คะแนน นักเรียนทำคะแนนรวมได้ 254 คะแนน เฉลี่ยเท่ากับ 25.40 คะแนน ($\mu = 25.40$, $\sigma = 1.65$) คิดเป็นร้อยละ 84.67 สรุปได้ว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลคะแนนแบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีคุณภาพระดับดี

ตารางที่ 2 แสดงผลคะแนนการทดสอบตามแบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูยางค์ไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์

ผลการทดสอบ	N	μ	σ	ระดับคุณภาพ
หลังเรียน	10	17.00	1.41	ดี

จากตารางที่ 2 คะแนนทดสอบตามแบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูวิชาชีพไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.00 คะแนน ระดับคุณภาพดี

อภิปรายผล

1. สร้างทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย จำนวน 4 เพลง โดยแปรทำนองมาจากทำนองหลักจากโน้ตห้องวงใหญ่ 2 บรรทัดให้เป็นแบบโน้ตหัวเดียว โดยยึดหลักตามประเภทของลูกฆ้อง 3 ประเภท (อุทิสนาควาส์, 2530) ได้แก่ ลูกฆ้องอิสระ ลูกฆ้องบังคับ และลูกฆ้องกึ่งบังคับกึ่งอิสระ และปรับแต่งโน้ตทำนองเพลงให้เหมาะสมและสะดวกสำหรับการบรรเลงของเครื่องสายไทย

2. ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูวิชาชีพไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 วิทยาลัยนาฏศิลป์ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูวิชาชีพไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน มีองค์ความรู้ที่ชัดเจน นักเรียนสามารถอ่านและทำความเข้าใจได้ง่าย และนักเรียนมีความพร้อมในการเรียนเนื่องจากนักเรียนเป็นนักเรียนด้านวิชาชีพสาขาเครื่องสายไทย เมื่อได้ศึกษาความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีไทย จึงส่งผลให้เป็นแรงเสริมให้นักเรียนสนใจศึกษามากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของธอร์นไค (ทิตนา แคมมณี, 2548) ที่กล่าวถึงกฎแห่งความพร้อมว่าเมื่อบุคคลได้มีความพร้อมจะเรียนรู้ตามความต้องการบุคคลนั้นจะเกิดความพอใจจนทำให้เกิดการเรียนรู้ขึ้น จากเหตุผลดังกล่าวจึงส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

3. การทดสอบตามแบบทดสอบทักษะการแปรทำนองหลัก ทำนองหลักแบบเครื่องสายไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรพื้นฐานวิชาชีพครูวิชาชีพไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์ มีคุณภาพระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับกฎแห่งการฝึกหัดของธอร์นไค (ทิตนา แคมมณี, 2548) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมการเรียนรู้ใด ๆ ก็ตามเมื่อเกิดขึ้นแล้วได้รับการกระทำ ซ้ำ ๆ อยู่เรื่อย ๆ จะเกิดความชำนาญและเป็นความเคยชิน พฤติกรรมนั้นจะคงทนเป็นระยะเวลายาวนาน ยิ่งฝึกมากเท่าใดยิ่งถูกต้องมากขึ้น การฝึกแปรทำนองหลักนั้นเป็นทักษะปฏิบัติที่นักเรียนยังไม่คุ้นเคย ไม่ชำนาญ ดังนั้นหากนักเรียนรับการฝึกโดยการสังเกตและเลียนแบบด้านการแปรทำนองซ้ำ ๆ นักเรียนจะมีทักษะดีขึ้น การดำเนินการแปรทำนองเพลง นักเรียนยังขาดทักษะการแปรทำนองในส่วนของลูกตกของทำนองเพลง เลือกประโยคเพลงที่นำมาแปรทำนองไม่เหมาะสมกับประเภทของเพลงและดำเนินทำนองที่ใช้ประโยคซ้ำ ๆ ดังคำกล่าวในงานวิจัยของสมบุรณ์ บุญวงศ์ (2553) ทำวิจัยเรื่อง การสร้างวิธีการสอนทำนองหลักเครื่องสายไทยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านทักษะการแปรทำนองของนักศึกษาสาขาเครื่องสายไทย ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะมีพัฒนาการเรียนรู้ที่ดีขึ้นทั้งด้านความรู้และทักษะการแปรทำนอง โดยสังเกตจากคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบหลังเรียนที่สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบก่อนเรียน และผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของพัฒนาการเรียนรู้ระหว่างนักศึกษา 2 กลุ่ม พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสังเกตจากค่า T-test ของการทดสอบหลังเรียนทั้ง 2 กลุ่ม มีค่าความสำคัญทางสถิติต่ำกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจะมีพัฒนาการเรียนรู้ด้านความรู้และทักษะการแปรทำนองที่ดีกว่านักศึกษาที่ได้รับการจัดการเรียนรู้แบบทั่วไปและสอดคล้องกับวิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี (2554) การศึกษาทักษะการแปรทำนองเพลงซอด้วง ซออู้และจะเข้ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 กลุ่มสาระวิชาชีพเครื่องสายไทย วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี ผลการทดลองพบว่า ผลคะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังเรียนวิชาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

กับหลักและวิธีการแปรทำนองเพลงซอด้วง ซออู้และจะเข้ สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และผลคะแนนประเมินทักษะการแปรทำนองเพลงซอด้วง ซออู้และจะเข้ หลังการสอนทักษะการแปรทำนอง มีค่าเฉลี่ย 24.43 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดี

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการนำไปใช้

การนำเนื้อหาในงานวิจัยไปใช้ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจทำนองหลักของดนตรีทั้งทางซ้องและทำนองหลักแบบเครื่องสายไทยและคอยดูแลแก้ไขการแปรทำนองให้ถูกต้องตามหลักการ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการสร้างและพัฒนาวัตรกรรมทางด้านดนตรีไทยในเรื่องอื่น ๆ และในกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ด้วย

2.2 ควรนำเนื้อหาในงานวิจัยต่อยอดสร้างเป็นสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ เช่น สื่อมัลติมีเดีย มีการทดลองใช้ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะปฏิบัติของนักเรียนให้ดีขึ้น

2.3 ควรดำเนินการจัดทำทำนองหลักแบบเครื่องสายให้ครบทุกระดับชั้น

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากครู อาจารย์ และผู้เชี่ยวชาญที่เมตตาให้ความรู้ให้ข้อมูล ข้อเสนอแนะ สนับสนุนผู้วิจัยด้วยดีมาโดยตลอด ขอกราบขอบพระคุณบุคคลผู้เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ณรงค์ชัย ปิฎกรัษต์ ผู้เชี่ยวชาญที่ช่วยให้คำชี้แนะ คำปรึกษา และกำลังใจอันเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการวิทยาลัยนาฏศิลป์ ครู อาจารย์และนักเรียนสาขากลุ่มสาระการเรียนรู้เครื่องสายไทยที่กรุณาอนุเคราะห์และอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ ที่กรุณามอบทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้

คุณค่าและประโยชน์อันพึงมีต่อวงการศึกษ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาแด่พระคุณบิดา มารดา ผู้มีพระคุณ ตลอดจนครู อาจารย์และทุกท่านที่มีส่วนสร้างพื้นฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย

เอกสารอ้างอิง

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดิมศักดิ์ ควณิก. (2543). *จิตวิทยาทั่วไป*. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดการพิมพ์.

ทิตินา เขียวมณี. (2548). *ศาสตร์การสอน*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์จำกัด.

บุญธรรม ตราโมท. (2540). *คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย* โดย นายบุญธรรม ตราโมท. กรุงเทพฯ:

ศิลปสนองการพิมพ์.

บุษกร สำโรงทอง. (2539). *การดำเนินทำนองของเครื่องดนตรีดำเนินทำนองประเภทเครื่องดี*.

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน. (2548). *งานประพันธ์เพลงทยอยเดี่ยวสำหรับจะเข้*. กรุงเทพฯ:
ทุนวิจัยกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มนตรี ตราโมท. (2545). *ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ศ พรินท์ติ้ง
เซ็นเตอร์.
- มานพ วิสุทธิแพทย์. (2533). *ดนตรีวิเคราะห์*. กรุงเทพฯ: ชวนพิมพ์.
- วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี. (2554). การศึกษาทักษะการแปรทำนองเพลง
ซอด้วง ซออู้และจะเข้ ของนักเรียนชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพปีที่ 1-3 กลุ่มสาระวิชาชีพ
เครื่องสายไทย. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดุริยางคศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี สถาบันบัณฑิต
พัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- สมบูรณ์ บุญวงศ์. (2553). *การสร้างแบบเรียนทำนองหลักเครื่องสายไทยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
ด้านทักษะการแปรทำนองของนักศึกษาสาขาวิชาเครื่องสายไทย*. กรุงเทพฯ:
คณะศิลปนาฏดุริยางคศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม.
- อุทิศ นาคสวัสดิ์. (2530). *ทฤษฎีและการปฏิบัติดนตรีไทย ภาค 1 ว่าด้วยหลักและทฤษฎีดนตรีไทย*.
กรุงเทพฯ: ศิริวิทย์.